

Erich Maria Remarque [érich marija remark]

vlastním jménem Erich Paul Remark

1898 – 1970)

Peripetie se jménem

Spisovatel Erich Paul Remark přijal své druhé jméno Maria na počest své matky. Po válce se vrátil k francouzské podobě příjmení – Remarque, kterého se jeho děd vzdal v 19. století kvůli vlně protifrancouzských xenofobních nálad. Nacisté dokazovali autorův židovský původ tím, že jeho jméno o čtené pozpátku zní „Kramer“

Narodil se 22. června 1898 v Osnabrücku (Německo) Anně Marii Remarkové a knihvazači Franzu Remarkovi. Měl dva bratry a dvě sestry. Studoval na učitelském ústavu v Münsteru. Roku 1916 odešel jako 18letý do první světové války, na západní frontě byl brzy vážně raněn a konec války prožil v lazaretu v Duisburgu.

Po návratu z války měl problémy začlenit se do normální společnosti. Vystřídal řadu povolání, nejprve chtěl být hudebníkem a později malířem. Pracoval též jako učitel, automobilový závodník, obchodní cestující aj. V letech 1923–1934 působil jako redaktor časopisů „Sport im Bild“ v Berlíně a „Echo Continental“ v Hannoveru.

www.wikipedia.cz

Cestoval po Itálii, Švýcarsku, Balkáně a Turecku. V roce 1925 se oženil s Ilse Juttou Zambonovou, manželství však trvalo pouze 7 let. Skončilo v roce 1931, kdy emigroval do švýcarské Ascony. Byl nominován na Nobelovu cenu míru

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

válečným zpravodajem Cybichovským. V této době již vydal několik povídek. Prosadit se mu ale podařilo až vydáním knihy Na západní frontě klid, což mu zajistilo celosvětový úspěch. Již rok na to ji zfilmoval režisér Lewis Mileston. Během tří let se prodalo tři a půl milionu výtisků.

Ihned po nástupu nacismu (1933) se dostal na index zakázaných autorů a v roce 1938 byl zbaven německého občanství. Nacistická propaganda prohlásila, že Erich Maria Remarque je doopravdy Paul Kramer, Žid, který se nikdy nezúčastnil první světové války, a tudíž ji nemůže popisovat. Označila ho za „literárního zrádce“ a jeho knihy byly veřejně páleny.

Fakta versus fikce:

Proč byly ve skutečnosti Remarquovy knihy po nástupu nacistů k moci páleny? Na základě informací z dějepisu si zopakujte události kolem tzv. Mnichova 1938. Proč bylo československé pohraničí postoupeno Německu?

Roku 1939 Remarque emigroval do New Yorku, kde získal americké občanství.

Po válce žil střídavě v USA a Švýcarsku. V roce 1958 se znovu oženil s americkou filmovou hvězdou Paulette Goddard, bývalou manželkou Charlieho Chaplina. Remarque umírá na srdeční chorobu 25. září 1970 na klinice v švýcarském Locarnu. Do vlasti se po válce nikdy nevrátil.

Doplňte údaje

Erich Maria Remarque byl [] spisovatel. Roku 1916 odešel jako [] letý do [], na západní frontě byl brzy vážně raněn. V roce 1931 se usadil ve []. Jeho knihy [] demonstrativně spálili jako „úpadkové umění“ a v roce 1938 byl zbaven [] občanství.

NA ZÁPADNÍ FRONTĚ KLID (1928)

moto „Kniha je pokusem podat zprávu o generaci, která byla zničena válkou – i když unikla jejím granátům“

IV

(...) Země - země - země!

Země s vlnami a děrami a prohlubněmi, do kterých se člověk může vrhnout, schoulit! Země! V křeči děsu, ve chvílích tříštivého ničení, fontán zkázy, ve vražedném řevu explozí jsi nám dávala úžasnou sílu nově získaného života! Šílená vichřice bytí málem rozervaného se do nás znovu vlévala, bytí se vracelo, proudilo do nás rukama, takže jsme se, tví zachráněnci, do tebe zaklesávali a zakusovali němými rty v úděsném rozechvělém štěstí přečkaných minut!

První zadunění granátu smýká částí našeho bytí zpátky o nečítaná tisíciletí. Instinkt zvířete v nás procitá, vede a chrání nás. Není vědomý, je mnohem rychlejší, mnohem jistější, mnohem neomylnější než vědomí. Nejde to vysvětlit. Člověk jde a nemyslí na nic - a najednou ležíš v terénní vlně a přes tebe stříkají střepiny - ale nemůžeš se rozpomenout, že bys byl slyšel letící granát nebo že by sis byl řekl: Sekni sebou. Kdyby se člověk byl spoléhal na myšlení, už by z něho v tuto chvíli byla hromada roztroušeného masa. K zemi nás strhlo a zachránilo nás, aniž víme jak, to druhé, ten jasnozřivý instinkt v nás. Nebýt jeho, nežil by dnes mezi Flandry a Vogézami už dávno ani jediný člověk.

Odjíždíme jako nerudní nebo jako dobře naložení vojáci - přijíždíme do pásma, kde začíná fronta, a jsou z nás andropodi, dvounohá zvířata.

(...)

"Pro pána krále, co z nás bude, až se vrátíme?" říká Müller a sám je zaražený.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kropp krčí rameny. "To nevím, Ale první věc je být doma. Potom se ukáže."

Vlastně jsme všichni bezradní. "Co by člověk vůbec mohl dělat?" ptám se.

"Mně se nechce do ničeho," odpovídá Kropp unaveně. "Jednoho dne beztak natáhneš bačkory, tak co? A stejně nevěřím, že se vrátíme."

"Když o tom přemýšlím, Alberte," říkám po chvíli a převaluju se na záda, "tak kdybych slyšel slovo mír a byla to skutečně pravda, v tu chvíli bych chtěl udělat něco nepředstavitelného - tak mi ti stoupá do hlavy. Víš, něco, co by stálo za to, že jsme byli v tom svrabu. Jenomže si nedovedu vymyslet, co by to mělo být. Z možností, které vidím, z toho zaběhaného kolotoče povolání a studia a platu a co k tomu patří, z toho je mi k blití, protože tohle všechno už tu bylo a je to hnus. Nic nenalézám - nic nenalézám, Alberte."

Pojednou se mi všechno zdá bezvýchodné a zoufalé.

I Kropp o tom přemýšlí. "Bude to vůbec těžké s námi se všemi. Jestlipak si s tím doma aspoň občas lámou hlavu? Dva roky střelení a házení ručních granátů, to přece nejde potom najednou svléct jako ponožku -"

Všichni se shodujeme v názoru, že každý je na tom stejně nebo podobně jako my zde; všude, každý, kdo je v takové situaci, - jeden víc, druhý méně. Je to společný osud naší generace.

Albert naši situaci vyjadřuje dvěma stručnými větami: "Nejsme dobří k ničemu. Válka nás pro všechno dobré zkazila."

Má pravdu. Už nejsme žádná mládež. Už nechceme svět brát útokem. Jsme lidé prchající. Prcháme před sebou samými. Před svým životem. Bylo nám osmnáct let a začali jsme milovat svět a život; a museli jsme na něj střílet. První granát, jenž dopadl, zasáhl naše srdce. Jsme odříznuti od činnosti, od snažení, od pokroku. Už v to nevěříme; věříme ve válku.

(.....)

XII

(...) Padl v říjnu 1918, v den, jenž byl na celém bojišti tak tichý, že se zpráva vrchního velitelství omezila na větu: Na západní frontě byl klid.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klesl tváří k zemi a ležel, jako by spal. Když ho obrátili, bylo vidět, že se nemohl dlouho trápit - výraz jeho obličeje byl tak klidný a vyrovnaný, až se zdálo, jako by byl málem spokojený, že to vzalo takový konec.

(přeložil František Gel)

Úkoly pro práci s textem v hodině

1. Vysvětlete titul díla.

Porovnáme-li moto a závěr tohoto slavného románu, vidíme, že jeho text je složen ze dvou zpráv: ze zprávy vrchního velitelství, již použil autor i pro název své knihy, a z epické "zprávy o generaci, která byla zničena válkou - i když unikla jejím granátům". Vypravěč a hrdina románu ovšem smrti neunikl. Padl - jaká ironie, a ironicky vyznívá i titul románu - v posledním měsíci války.

2. Jaké znamení a zkušenost si odnesli z války do mírového života ti, kteří unikli nepřátelským granátům?

3. Charakterizujte Remarqueův styl. Je věcný, střízlivý, nebo naopak rozbujelý a patetický? Jsou v románu také pasáže úvahové? Pokud ano, o čem vypravěč uvažuje?

4. Na základě ukázky stanovte žebříček hodnot postav v úryvku.

Vedte **panelovou diskusi** o tom, který z těchto problémů je i dnes aktuální.

Pojmy :

Ironie – (z řec. *eiróneia* – úsměšek) patří mezi literární tropy a její princip spočívá v tom, že se slova nebo výroku použije v opačném významu, než je běžné.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na základě četby celého díla si doma připravte tyto otázky k interpretaci:

1. Určete *vyprávěcí perspektivu* (subjektivní, objektivní, forma,...) a popište *kompozici* díla.

Úkol k zamyšlení: Jak postavy příběhu vnímají čas a podle čeho jej „odměřují“

2. *Popište prostředí* (důraz na dobové reálie fronty, popř. týlu; jak jsou v románu popisovány technické prostředky vedení války, především zavádění nových technických vynálezů do boje; jak je popisována bojeschopnost německé armády a jejích protivníků).

3. *Charakterizujte hlavního hrdinu* s důrazem na jeho věk a prostředí, z kterého přišel a za jakých okolností se dostal na frontu.

4. Porovnejte, jaké byly životní hodnoty hlavního hrdiny (popř. dalších postav) před válkou a jak se změnily během ní.

5. *Charakterizujte vedlejší postavy* (jaké mají převážně hodnoty, které postavy vás zaujaly a čím).

6. Popište vztah hlavního hrdiny k ostatním postavám (minimálně dvěma).

7. Najděte, kde je podle vás v románu výstižně podána *charakteristika* této *generace* (ukázka/y nebo motivy).

8. Najděte minimálně dva *popisy*, které vás zaujaly; přečtěte ukázkou, zdůvodněte; najděte popis, který je podle vašeho názoru *naturalistický*.

9. Všimněte si, jak hlavní postava Pavel Bäumer popisuje svou dovolenou.

Úkol k zamyšlení: Jaký má Pavel vztah k matce, otci, k dalším civilistům?

Napište krátkou úvahu na téma: Co mě při četbě přinutilo k zamyšlení (přínos díla pro mou osobu).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CESTA ZPÁTKY (1931)

Der Weg zurück

Osudy válečných veteránů, kteří se roku 1918 vraceli z fronty a pokoušeli se vyrovnat nejen s válečnými traumaty, ale i se situací v poválečném Německu.

Ukázka:

Ludvík vstává, čelo má rudé, oči mu planou. Zblízka se dívá Rahovi do obličeje~ "A proč, Jiří, proč? Protože jsme byli podvedeni! Protože nás děsivě zneužili! Říkali nám ‚Vlast‘, a mínili okupační plány chamtivého průmyslu, - říkali nám ‚Čest‘, a mínili tím pletichy a mocenské choutky tuctu ctižádostivých diplomatů a knížat, - říkali nám ‚Národ‘, a mínili tím nedočkavost generálů, kteří neměli co dělat a třásli se na nějakou činnost." Chytá Jiřího za rameno a třese jím „Copak tomu nerozumíš? Do slova ‚vlastenectví‘ nacisti nacpali své žvásty a fráze, své bažení po slávě a moci, svou prolhanou romantiku, svou hloupost a obchodní hrabivost a pak to před námi nesli jako zářný ideál! A my věřili, že to je fanfára volající k novému, silnému, mohutnému bytí! Copak to nechápeš? Vedli jsme válku proti sobě samým, a nevěděli o tom! A každá rána, která zasáhla, zasáhla jednoho z nás! Tak přece poslouvej, křičím ti to do uší: Mládí světa povstalo a v každé zemi věřilo, že bojuje za svobodu! A v každé zemi bylo obelháno a zneužito, v každé zemi bojovalo za zájmy místo za ideály, v každé zemi bylo koseno palbou a navzájem se vyhubilo! Což to nechápeš? Na světě je jenom jediný boj: proti lži, proti polovičatosti, proti kompromisu, proti starobě! (...) My věřili, že válčíme za budoucnost, ale válčilo se proti budoucnosti. Naše budoucnost je mrtvá, protože mrtvé je mládí, jež bylo jejím nositelem. (...) Uvaž to! Celá jedna generace byla zničena! Jedna celá generace naděje, víry, vůle, schopnosti byla hypnotizována, takže se sama navzájem postřílela, ačkoli měla na celém světě stejný cíl!"

(Přeložil František Gel, zkráceno)

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkoly pro práci s textem:

1. Najděte a **označte** v textu pasáže s důvody, které podle Ludvíka vedly k rozpoutání války.
2. **Vyberte** z Ludvíkova monologu slova, kterých zneužila válečná propaganda. Pokuste se vytvořit definici těchto slov a své pojetí **prezentujte spolužákům**.
3. Má pro vás některé z daných slov význam i v současnosti? Pokud ano, jaký? Pokud ne, proč? **Diskutujte**.

Práce ve skupině

Pro které hodnoty byste byli ochotni riskovat ztrátu života? Ve skupinách se pokuste sestavit soupis ideálů, které má vaše generace.

Připravte si referát

Vyhledejte statistické údaje o výsledcích první světové války (počty zúčastněných států; počty bojujících, mrtvých, zmrzačených, zemřelých v důsledku španělské chřipky; rozsah bojišť, investice do zbrojení; změna politické mapy Evropy, nové velmoci), sestavte z nich přehlednou myšlenkovou mapu a její obsah pak prezentujte spolužákům.

TŘI KAMARÁDI (1937)

Drei Kameraden

Autor znovu vyzdvihl význam frontového přátelství, jehož síla umožňovala válečným veteránům existenčně i duševně přežít v Německu poznamenaném světovou hospodářskou krizí a směřujícímu k nacistické diktatuře.

„Vy jste zvláštní lidé, vy mladí, všichni dohromady. Minulost nenávidíte, přítomností opovrhujete a budoucnost je vám lhostejná. Jak může tohle vést k dobrým koncům?“

ukázka:

Oba reflektory cadillacu svítily. Vůz stál tak, že proudy světla dopadaly oknem na dvůr přímo na bílé kvetoucí švestku. Jak tu stála křídově nadýchnutá, vypadala nádherně. Tma připomínala šumící černé moře.

"Báječné," řekl jsem. "Kdepak je?"

"Šel pro něco k jídlu."

"Skvělý nápad. Necítím se zrovna nejlíp. Ale dost možná, že je to jen z hladu."

Köster přikývl. "Jíst je vždycky dobrá věc. To je zákon všech starých válečníků. Já jsem dnes odpoledne taky udělal něco nedobrého. Přihlásil jsem Karla k závodům."

"Cože?" řekl jsem. "Snad ne na šestého?"

Přikývl.

"Zatraceně, Otto, ale tam přece startují samá esa."

Opět přikývl. "Ve třídě sportovních vozů jede Braumüller." Vykasal jsem si rukávy. "Pak tedy do toho, Otto! Pěknou olejovou lázeň pro našeho miláčka."

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

"Stát!" zvolal poslední romantik, který právě vstoupil, "nejdřív se nabaštíme!" (...) Jedli jsme jako parta vyhladovělých dřevorubců. Pak jsme se pustili do Karla. Dvě hodiny jsme na něm makali a přezkoušeli jsme a promazali všechna ložiska. (...)

"Poslyš, Gottfriede," začal jsem pak, "ty jsi přece v lásce odborník, ne?"

"Odborník? Já jsem velmistr lásky," odpověděl Lenz skromně. "Dobrá. Rád bych věděl, jestli se při tom člověk chová vždycky pitomě." "

"Jak to pitomě?"

"Nu, prostě tak, jako by byl trošku opilý. Plácá a žvaní nesmysly a podvádí." Lenz se dal do smíchu. "Ale Robby! Všechno je přece podvod. Báječný podvod matičky přírody. Podívej se jenom na tuhle švestku. Taky zrovna podvádí. Dělá se krásnější, než pak je. Bylo by ohavné, kdyby láska měla něco společného s pravdou.

Úkoly pro práci s textem:

1. Souhlasíte s Lenzem, že láska je podvod přírody? **Argumentujte pro a proti.**

2. Pokuste se vysvětlit rozdíl mezi kamarádstvím, přátelstvím a láskou.

Své pojetí srovnajte s pojetím ostatních spolužáků.

3. Jaké chování vůči sobě byste nebyli ochotní tolerovat od kamaráda a proč?

4. Pokuste se ujasnit si **ve skupině**, co člověka fascinuje na automobilech a motorkách. Proč je, kromě využití v dopravě, lidé touží vlastnit?

Ved'te panelovou diskuzi na téma: Má být vydání řidičského průkazu podmíněno úspěšným složením psychotestů? Argumentujte pro a proti.